

МЕТОДИЧНІ ПРИНЦИПИ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ

Тези присвячені дослідженню ролі основних методичних аспектів навчання професійної англійської мови студентів-медиків у сучасних вищих закладах освіти (ВЗО) з метою підвищення якості освіти фахівців цієї галузі. Автор дослідження зіставляє основні програмні вимоги до навчання студентів-медиків професійної англійської мови та практичні засади, методичні засоби для досягнення цієї мети.

Ключові слова: оптимізація, інтегроване навчання, міжпредметні зв'язки, програмні вимоги, професійна освіта, англійська мова, медицина, професійна лексика, міжкультурна комунікативна компетентність.

Сучасний світ стрімко змінюється, а суспільство потребує підготовки фахівців нового покоління, з високим рівнем володіння англійською мовою як мовою міжнародного спілкування. Особливо це стосується фахівців медичної сфери, враховуючи як важкий період війни, так і подальший розвиток інтеграційних процесів у світі. Вміле використання сучасних методик навчання іноземної мови (англійської), комунікативний підхід, посилене вивчення студентами-медиками медичних термінів у поєднанні з науковими знаннями та міжпредметною координацією, забезпечить належний рівень підготовки з даної дисципліни майбутніх фахівців у галузі «Медицина». Все це в подальшому дозволить студентам вільно володіти професійною англійською мовою в медичній і науковій сфері, розвиватиме самостійне, критичне мислення студентів для досягнення максимально високих результатів, як на індивідуальному, так і на рівні роботи в команді, і в країні в цілому. Така якість професійної іншомовної підготовки медиків сприятиме підвищенню рівня медичного обслуговування в Україні та за її межами за участю українських фахівців у різного виду міжнародних розробках, проєктах та наукових дослідженнях.

Одним із важливіших методичних аспектів забезпечення високого рівню ефективності викладання професійної англійської мови для нефілологічних спеціальностей ВЗО є організація навчального процесу на інтегрованій основі. Такий принцип міжпредметної координації та побудова інтегрованих моделей навчання професійно орієнтованому спілкуванню тривалий час привертає увагу дослідників. Перспективність цього напрямку підтверджує величезна кількість наукових праць, присвячених різним аспектам інтеграції. Поняттю інтеграції передувало поняття «міжпредметні зв'язки». Найвичерпніше психолого-педагогічне обґрунтування дидактичного значення міжпредметних зв'язків пропонує О. Пометун. На думку фахівця, міжпредметні зв'язки мають світоглядну цінність та сприяють формуванню чітких і цілісних уявлень про реальний оточуючий світ. Міжпредметні зв'язки вона виводить із трьох різних асоціативних зв'язків, що відображають об'єктивні взаємозв'язки предметів та явищ. Згідно з визначенням О. Пометун, інтеграція – це природний взаємозв'язок наук, навчальних дисциплін, розділів і тем різних предметів на основі провідної ідеї та провідних положень, що супроводжуються глибоким, послідовним, багатограним розкриттям процесів і явищ, які вивчаються [6]. Інтегроване навчання орієнтоване на подолання недоліків традиційної предметної системи, зближення і взаємозалежність дисциплін. Саме тому, як писала С. Ніколаєва, необхідно «поєднати в нашій свідомості схожі та споріднені предмети, аби внести більшу ясність у наші уявлення, і після повного їх з'ясування підвищити до чітких понять» [3]. Як відзначає С. Ніколаєва, своєрідність іноземної професійно-орієнтованої мови полягає у наявності міжпредметного підґрунтя для інтеграції (іноземна мова + спеціальні дисципліни), але згодом, завдяки органічному переплетінню мовного та професійного аспектів, відбувається трансформація у внутрішньопредметну інтегровану дисципліну [1].

Таке перетворення сприяє ефективнішому формуванню міжкультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців. У процесі інтегрованого навчання професійно-орієнтованої іноземної мови на немовних факультетах важливо дотримуватись адекватних педагогічних умов, сукупність яких призводить до гармонійного синтезу лінгвістичного та професійного компонентів. Методологічний елемент пов'язаний з оволодінням студентами раціональними дидактичними прийомами, виробленням здатності самостійно інтерпретувати аутентичні тексти. Сформованість умінь та навичок, отриманих в ході інтегрованого навчання, визначається здатністю розуміти весь обсяг значень іншомовних термінів, зіставляти поняття з українськими еквівалентами. Згідно зі спостереженням Пометун О., ідея підготовки фахівців з розвинутою іншомовною міжкультурною комунікативною компетентністю є однією з визначальних складових загальної професійної компетентності, що дає підстави говорити про появу нового поняття, яке корелює з поняттям

вторинної мовної особистості для випускників мовних ВЗО – вторинної комунікативної професійної особистості [6]. Актуальність формування такої особистості за умов глобалізації очевидна. Кількість компонентів інтегрованого курсу дослідники визначають по-різному. Оптимальним видається підхід О. Пометун, згідно з яким інтегрований курс включає такі складові: мовний матеріал, мовленнєві вміння та навички, знання мовних засобів та правил їх вживання, навчальні та компенсаційні вміння, культура країни мови, що вивчається, сфери, теми, ситуації спілкування, аутентичні тексти. Іншомовні аутентичні тексти, завдяки яким полегшується засвоєння професійної термінології, використовуються для реалізації змістового аспекту інтеграційних процесів [6]. Натомість діяльнісний аспект інтеграції виявляється в оволодінні іноземною професійно орієнтованою мовою з метою вирішення конкретних професійних завдань. Окрім принципу новизни, іншим провідним дидактичним принципом вважається принцип наочності, запропонований фахівцями ще у XVII столітті.

Використання цього принципу при викладанні англійської мови на медичних факультетах достатньо ефективне попри те, що специфіка дисципліни впливає на організацію навчального процесу. В професійно спрямованому спілкуванні медиків до таких засобів наочності відносяться таблиці й схеми, що складають основу для порівняння й зіставлення процесів та явищ. Доведено, що ці засоби розвивають уміння, які визначаються психологами як провідні для рецепції та репродукції. Звичка працювати з таблицями та схемами як допоміжним засобом інтегрованого навчання англійської професійно орієнтованої мови паралельно виробляє вміння користуватись графічною наочною при читанні медичної літератури англійською мовою та шукати значущу правову інформацію. До найпопулярніших схем відносять розгалужені багаторівневі схеми-класифікації, в яких зручно систематизувати розділи медицини. Якщо в аутентичних текстах відсутні засоби графічної наочності, є сенс створювати їх у дидактичних цілях. Організація навчального матеріалу відповідно до цілей та умов інтегрованого навчання є запорукою формування лексичних умінь і навичок, необхідних для оволодіння іноземною професійно орієнтованою лексикою та її доцільного використання при виконанні тестових завдань, роботи з медичною літературою в англійському оригіналі, що так важливо для майбутніх медичних фахівців. Як засвідчують більшість досліджень, вагомим фактором оптимізації інтегрованого навчання виступає модульний принцип, який включає спеціально відібрані вправи та завдання для засвоєння професійно-орієнтованої лексики. С. Ніколаєва вводить поняття «діяльнісний модуль» як одиниці, що здійснює перехід від професійної діяльності до навчальної. За її теорією, модуль – це не просто сукупність знань, умінь та навичок, а певна системна властивість фахівця, яка дає йому змогу успішно реалізовувати професійні завдання [3]. Для інтегрованого навчання професійно орієнтованої іноземної мови студентів немовних факультетів цінність модульного підходу полягає у інтенсифікації самостійної роботи, врахуванні індивідуальних особливостей студентів, можливості обирати певний набір модулів та порядок їх засвоєння залежно від рівня сформованості лексичних умінь та навичок. Тематичні модулі зручно ділити на блоки, які складаються з іноземного лексичного матеріалу та відповідних вправ. Зокрема, модулі інтегрованого курсу для студентів-медиків містять аутентичні тексти наукового медичного спрямування і комплекси вправ. Окрім цього, до кожного модулю прикріплено словник нових термінів та вправи для повторення й закріплення вивченого матеріалу на основі аутентичних текстів. Всі відібрані вправи та завдання базуються на принципах доступності, новизни, інтерактивності, мотивації, поступового зростання складності, врахування індивідуальних особливостей студентів, сформованості їх професійного англійського тезаурусу, комунікативних здібностей та творчого потенціалу.

Як демонструють результати анкетування, студенти медичних спеціальностей мають недостатній рівень сформованості умінь сприймати приховані смисли іншої культури, розпізнавати слова-реалії та культуроспецифічні конотації у зв'язку зі слабкою підготовкою до професійно спрямованого спілкування в полікультурному просторі. Усунення цих недоліків стає одним із пріоритетних завдань інтегрованого навчання англійської професійно орієнтованої мови шляхом підсилення ролі лінгвокраїнознавчої складової, що передбачає зіставлення не лише мовного, а й національно-культурного вимірів для підвищення загальнокультурного та освітнього рівня студентів-медиків.

Англійські матеріали, від яких відштовхується інтегроване навчання, мають викликати зацікавленість студентів доступом до актуальної професійної та культуроспецифічної інформації з царини медицини. Рекомендовано узгоджувати роботу викладачів всіх суміжних дисциплін для успішної міжпредметної координації навчального процесу. Таким чином, при вивченні дисципліни «Англійська мова (за професійним спрямуванням)» забезпечується взаємозв'язок з дисциплінами гуманітарного та професійного циклів, передбачених навчальним планом. Ґрунтується на вивченні студентами фахового матеріалу іноземною мовою та інтегрується із дисциплінами: біологія, біофізика, біохімія, анатомія, гістологія, фізіологія, латинська мова та біоетика. Закладає основи знань медичної термінології з перспективою їх подальшого використання у професійній діяльності. Таким чином реалізується принцип міжпредметної координації при вивченні студентами-медиками професійно орієнтованої лексики, текстів професійного спрямування з англійської мови.

В ідеалі матеріали інтегрованого курсу можуть бути придатними як для підготовки до занять з англійської мови, так і з медичних спеціальностей. Формування лексичних навичок і умінь в інтегрованому курсі відбувається за умови взаємопов'язаного навчання всіх видів мовленнєвої діяльності: читання, говоріння, аудіювання та письма. Зазначені цілі підпорядковані основній меті – формуванню англійської

професійно спрямованої лексичної компетентності як ключової складової в структурі загальної міжкультурної комунікативної компетентності. Лінгводидактична модель, що спирається на інтегрований курс англійської професійно орієнтованої мови, дає змогу визначити рівні практичного використання отриманих знань під час професійної комунікації спеціалістів з різних лінгвомедичних спільнот. Одним із головних методичних прийомів інтегрованого навчання англійської професійно орієнтованої мови є безпосереднє спілкування двох та більше студентів-медиків англійською мовою в процесі передачі професійної та культуроспецифічної інформації, обміну знаннями та спільної творчої діяльності на кшталт рольових ігор, діалогового спілкування.

Таким чином, можна зробити висновок про ефективність вищевказаних принципів: наочності, міжпредметної координації, кредитно-модульної системи при навчанні іноземної мови (англійської) за професійним спрямуванням на медичному факультеті. Крім того, такі методичні аспекти, як комунікативний підхід, посилене вивчення студентами-медиками медичних термінів у поєднанні з науковими знаннями та міжпредметною координацією, забезпечать належний рівень підготовки з даної дисципліни майбутніх фахівців у галузі «Медицина». Все це в подальшому дозволить студентам вільно володіти професійною англійською мовою в медичній сфері. У науковій сфері це дозволить українським фахівцям використовувати іноземні матеріали, знання і досвід у галузі медицини для підвищення рівня медичного обслуговування в Україні, що так необхідно під час війни. Самостійне вивчення оригінального наукового матеріалу англійською мовою, участь у науковій роботі і сучасних міжнародних розробках і дослідженнях розвиватиме самостійне, критичне мислення студентів-медиків для досягнення максимально високих результатів у професійній іншомовній підготовці.

References

1. Nikolaieva S. Yu. (2022). *Zahalnoievropeiskii rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia* / [nauk. red. ukrainskoho vydannia doktor ped. nauk, prof. S. Yu. Nikolaieva]. [General European recommendations on language education: learning, teaching, assessment]. – K.: Lenvit. [in Ukrainian].
2. Baker, Thomas E. *Effective Police Leadership*. – NY: Looseleaf Law Publications, 2019. – 277 p.
3. Nikolaieva S.Iu. (2023). *Metodyka vykladannia inozemnykh mov u vyshchykh navchalnykh zakladykh: pidruchnyk*. [Methodology of teaching foreign languages in higher educational establishments]. – Vyd.2-e, vypr. i pererob. – K.: Lenvit. [in Ukrainian].
4. Educa-Publications [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://online-educa.com/publications>
5. Kriuchkov H. (2018). *Bolonskyi protses – yak harmonizatsiia Yevropeiskoi systemy vyshchoi osvity* [Bolonsky process as harmonization of the European system of higher education]. — K.: Pedahohichna presa, [in Ukrainian].
6. Pyrozhenko, Pometun O. (2021). *Interaktyvni tekhnolohii navchannia: teoriia, praktyka, dosvid*. [Interactive technologies of teaching: theory, practice, experience]. — Kyiv.

DOI 10.34132/mspc2025.01.09.07

Oksana Dyndarenko

METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF TEACHING PROFESSIONAL ENGLISH TO MEDICAL STUDENTS

The theses are devoted to researching the role of the main methodological aspects of teaching professional English to the medical students in modern higher educational establishments with the aim of improving the quality of education of the experts in this field. The author of the research compares the basic program requirements in the course of professional English teaching to the medical students and practical approaches, methodological aspects, used for the achievement of these goals.

Key-words: optimization, integrated learning, inter-disciplinary coordination, program demands, professional education, English language, medicine, professional terms, cross-cultural communicative competency.

Відомості про автора/Information about the author

Оксана Диндаренко, старший викладач кафедри іноземних мов, ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв (Україна), E-mail: alnietv@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-5161-3312>.

Oksana Dyndarenko, senior lecturer of the foreign languages department of Petro Mohyla Blacksea National University, Mykolayiv (Ukraine), E-mail: alnietv@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-5161-3312>.

